

Tehy ry
PL 10
00060 Tehy

LAUSUNTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite VN/2741/2020

Tehy ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatustilain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä muutettavaksi varhaiskasvatustilain. Kokeilu toteutettaisiin vuosina 2021—2024. Kokeiluun osallistuvat kunnat ja esiopetuksen toimipaikat valittaisiin ositettuna satunnaisotantana. Kokeilun kohdejoukkoon kuuluisivat kokeilukuntien vuonna 2016 ja 2017 syntyneet lapset.

Pääministeri Marinin hallituksen ohjelman tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutusasteilla, kaventaa oppimiseroja ja lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. Yhdeksi keinoksi on valittu varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrän lisääminen sekä esiopetuksen kehittäminen. Tarkoituksena on myös muodostaa esi- ja alkuopetuksesta nykyistä yhtenäisempi ja joustavampi kokonaisuus. Kaksivuotinen esiopetuksen kokeilu toteutetaan osana tätä kokonaisuutta.

Kokeilun on tarkoitus antaa tietoa kaksivuotisen esiopetuksen valtakunnallista toimeenpanoa koskevaa päätöksentekoa varten, eli esiopetuksen laajentamista koko viisivuotiaiden ikäluokkaa koskeväksi. Kaksivuotiseen esiopetukseen tavoitellaan osallistuvaksi noin 10 000 lasta.

Otanta

Esityksessä ehdotetaan, että kokeilulaissa säädettäisiin kaksivaiheisesta ositetusta satunnaistamisesta, jossa ensivaiheessa valittaisiin kokeilukunnat ja toisessa vaiheessa kokeilutoimipaikat.

On tärkeää, että otanta suoritetaan siten että mukana ovat kaikki kunnat ja että lapset edustavat sekä suomen-, ruotsin- että saamenkielisiä kuntia eri maantieteellisistä sijainneista ja eri kuntatyypeistä.

Suurin osa esiopetusikäisistä osallistuu päivän aikana sekä esiopetukseen että sen lisäksi annettavaan varhaiskasvatukseen. On kannattavaa, että kokeilu rajataan sellaisiin esiopetusta tarjoaviin toimipaikkoihin, joissa lapsella on mahdollisuus osallistua täydentävään varhaiskasvatukseen. On ensiarvoisen tärkeää taata lapsen päivän eheys myös silloin, kun hän osallistuu esiopetuksen lisäksi täydentävään varhaiskasvatukseen. Tällöin myös mitoitusten ja ryhmäkoon osalta noudatettaisiin varhaiskasvatustilain säädöksiä.

Palveluohjaus

Perheitä tulee palveluohjauksen keinoin informoida kattavasti kokeilun merkityksestä lapselle, perheelle ja perheen taloudelle.

On hyvä, että esiopetus ei estä lapsikohtaista lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaista hoitorahan sisaruskorotusta. Mikäli alle 3-vuotiaan kotihoidon tukeen oikeutetun lapsen sisarus osallistuu esiopetukseen, esiopetuksessa olevasta lapsesta voi saada täysimääräisen hoitorahan sisaruskorotuksen.

On kannatettavaa, että kokeilun mukaisen esiopetuksen aika olisi maksutonta, esiopetusmatkat kuuluisivat koulumatkaetuuden piiriin ja lapsi voisi saada perusopetuslain mukaista tehostettua tai erityistä tukea.

Esityksen mukaan esiopetusta koskee myös oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), jossa säädetään oppilaan oikeudesta opiskeluhuoltoon. Lain 9 § takaa oppilaalle oikeuden saada maksutta sellaista opiskeluhuoltoa, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Esiopetuksessa olevien lasten yksilökohtainen terveydenhuolto järjestetään terveydenhuoltolain 15 §:n mukaisesti osana neuvolapalveluja (HE 67/2013 vp). Moniammatillinen asiantuntijaverkosto ja riittävä tiedonkulku pitää varmistaa lapsen tuen varmistamiseksi.

Esityksen 7 §:n mukaan kokeilukunnan on ilmoitettava koeryhmään kuuluvan lapsen huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle lapsen kuulumisesta koeryhmään ja mahdollisuudesta hakea kaksivuotiseen esiopetukseen. Mahdollisesta osallistumisesta ja esiopetukseen hakemisesta ratkaisun tekee huoltaja.

Lakiluonnoksessa tulee ottaa kanta siihen, miten toimitaan tilanteessa, jossa lapsi otannan perusteella on mukana esiopetukseen liittyvässä kokeilussa mutta oleskelee puolet kuukaudesta toisen huoltajan luona kunnassa, jossa lapsi saa myös varhaiskasvatusta. Miten käytännön kysymykset toteutetaan?

Esiopetus vuorohoidossa

Myös esiopetuksen osalta tulee aina huomioida lapsen edun ensisijaisuus. Esiopetuksen järjestäminen vuorohoidossa on haasteellista. Kuntien on huolehdittava siitä, että myös vuorohoitoa tarvitsevilla lapsilla on tosiasiallisesti mahdollisuus osallistua esiopetukseen. Kuten esityksessä todetaan ei esiopetuksen toteuttamisen tulisi johtaa siihen, että lapsi joutuisi esiopetuksen vuoksi olemaan kaikkina viikonpäivinä varhaiskasvatuksessa. Esiopetusta tulee järjestää silloin kun lapset muutenkin ovat läsnä - myös esimerkiksi iltapäivisin, iltaisin ja viikonloppuisin.

Henkilöstö

Esityksessä todetaan, että varhaiskasvatuksen opettajista on pulaa eri puolilla Suomea. On mahdollista, että kelpoisia varhaiskasvatuksen opettajia ei saada rekrytoitua riittävästi. Toisaalta on mahdollista, että esiopetukseen pystytään rekrytoimaan kelpoisia varhaiskasvatuksen opettajia tai luokanopettajia, mutta nuoremmille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille ei.

Päiväkotien henkilöstörakennetta ollaan muuttamassa vuonna 2030 siten, että vain 1/3 henkilöstöstä on varhaiskasvatuksen lastenhoitajia nykyisen 2/3 sijaan. Ala kärsii vetovoimapulasta. Nyt tulisikin arvioida uudelleen henkilöstörakenteen muutosta. Alle 3-vuotiaiden ryhmissä tulee säilyttää nykyinen henkilöstörakenne ja siten varmistaa esiopetusikäisten ryhmissä riittävä määrä varhaiskasvatuksen opettajia. Henkilöstön riittävyys tulee taata koko päivän ajan.

Leikin merkitys

Esityksen mukaan laaditaan kokeilulle oma opetussuunnitelma. On tärkeä huomioida se, että nuorimmat kokeiluun osallistujat ovat 4-vuotiaita. Opetussuunnitelmatyössä tulee ottaa huomioon esitetty huoli esiopetuksen koulumaisuudesta. Esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen tulee olla lapsen näkökulmasta kokonaisuus, jossa huomioidaan myös varhaiskasvatuksen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus.

Koska esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla tulee leikin merkitystä korostaa entisestään.

Leikin tulee sen eri muodoissa olla vahvasti läsnä esiopetuksen toiminnassa.

On kannatettavaa, että kokeilua varten säädetään erillinen kokeilulaki ja kokeilu toteutetaan päätöksenteon tueksi. Kokeilun yhteydessä tulee arvioida kokonaisvaltaisesti koko esiopetuksen järjestämisen toimivuus erillisenä kokonaisuutena.

Lausunto on tehty yhteistyössä Suomen Lastenhoitoalan Liiton kanssa.

Helsingissä 23.6.2020

Millariikka Rytönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Eva Siitonen, sosiaalipoliittinen asiantuntija, Tehy ry, eva.siitonen@tehy.fi